

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
vuxengymnasier**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagstiftningen om kvällsgymnasier revideras genom att en lag om vuxengymnasier stiftas, varvid kvällsgymnasierna blir vuxengymnasier och gymnasiernas kvällslinjer vuxenlinjer vid gymnasiet. Målet är att utveckla kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer så att de markantare blir vuxenläroanstalter. Propositionen bildar en utgångspunkt för de nya besluten om timfördelningen och för läroplansgrunderna, i vilka man på så sätt kan ta hänsyn både till särdragen i vuxenundervisningen och vuxengymnasiets motsvarighet till den utbildning som grundskolan och dagsgymnasierna ger. Enligt förslaget kan vuxengymnasier bland annat specialisera sig på undervisning i ett visst undervisningsinnehåll och av vissa målgrupper, och läroans-

talterna kunde även ordna annan utbildning enligt principen om avgiftsbelagd service. Förslaget ger stöd för arrangemangen kring utbildningen av utländska medborgare som flyttat till Finland och för andra försök att göra undervisningen smidigare. Namnen på läroanstalterna ändras också så att de motsvarar deras specialuppgifter. Syftet med propositionen är att samla de viktigaste stadgandena om kvällsgymnasiet som gäller även grundskolan, gymnasiet och skolor som ersätter grundskolan samt privata gymnasier i den föreslagna lagen om vuxengymnasier och att omarbета reglerna för läroanstalternas verksamhet så att de motsvarar behovet att utveckla utbildningen.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 augusti 1994.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	DETALJMOTIVERING	9
ALLMÄN MOTIVERING	3	1. Motivering till lagförslaget	9
1. Inledning	3	1.1. Lag om vuxengymnasier	9
2. Nuläge	3	1 kap. Vuxengymnasiets uppgift, uppbyggnad och inrättande	9
2.1. Lagstiftning och gällande praxis	3	2 kap. Förvaltning	10
2.2. Bedömning av nuläget	4	3 kap. Arbetstid och undervisning	11
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen ..	5	4 kap. Studerande	12
3.1. Allmänt	5	5 kap. Tjänster, tjänsteinnehavare och timlärare	12
3.2. Förslag i samband med internationaliseringen	7	6 kap. Vuxenlinjen vid gymnasiet	12
3.3. Andra förslag	7	7 kap. Privata vuxengymnasier	12
4. Propositionens verkningar	8	8 kap. Finansiering	12
4.1. Ekonomiska verkningar	8	9 kap. Ändringssökande	13
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	9	10 kap. Vissa stadganden	13
5. Beredningen av propositionen	9	11 kap. Ikraftträdelsestadganden	13
6. Samband med annan lagstiftning	9	2. Närmare stadganden och bestämmelser	13
		3. Ikraftträdande	14
		LAGFÖRSLAG	14

1. Inledning

Under de senaste åren har behovet klart ökat när det gäller att utvidga utbudet av utbildning, och göra det mångsidigare och att utveckla smidiga utbildningsmetoder som lämpar sig för de vuxnas livssituation. I arbetslivet krävs ett allt mångsidigare och högre mått av kunskaper. Samtidigt har den tilltagande fritiden ökat intresset bland de vuxna att genom studier intellektuellt utveckla sig själva.

Internationaliseringen, den teknologiska utvecklingen och omvandlingarna i näringsstrukturen ökar efterfrågan på utbildning och förändrar arbetsuppgifterna och de kunskaper och färdigheter som behövs i dem. I arbetslivet fordras bland annat bättre och mångsidigare språkkunskaper, när andelen serviceyrken ökar. När samhället allt snabbare utvecklas, inriktas även kraven på utbildning allt mera på äldre personer, som behöver kompletterande utbildning för att ha framgång i arbetslivet och för att kunna övergå till mera krävande uppgifter. När det gäller dem som inflyttat till landet förutsätter redan anpassningen till nya förhållanden att de skaffar sig tillräckliga språkkunskaper och lämplig orienterande utbildning.

Utbildningsbehovet bland vuxenstuderande påverkas även i hög grad av sysselsättningssituationen. Den försvagade sysselsättningen har klart konstaterats öka benägenheten till utbildning bland den vuxna befolkningen. Vuxenstuderande kan ha behov av att på nytt inleda avbrutna eller bristfälliga studier och slutföra en hel lärokurs eller komplettera lärokursen i vissa ämnen.

Det finns ett omfattande utbildningsbehov också bland personer i medelåldern av allmänbildande grundskole- och gymnasieexamina. Exempelvis enligt en statistik från 1989 fanns det i Finland nästan 600 000 personer i åldern 30 — 49 år med endast folkskole- eller medborgarskoleutbildning som grundutbildning.

Genom en reform av lagstiftningen om kvällsgymnasier får närmast den examensinriktade utbildningen bland de vuxna stöd så att den motsvarar utbildningsbenägenheten och utbildningsbehovet. För sin del skapar reformen betingelserna för principen om kontinuerlig utbildning inom utbildningspolitiken. Målet är även en situation, som genom smidigare utbildningsarrangemang förbättrar utbildningsnivån

bland vuxna personer och äldre ungdomar i arbetslivet.

Frågan om att reformera lagstiftningen om kvällsgymnasier har rätt länge varit aktuell. Bland annat har riksdagens kulturutskott i sitt betänkande (KulB23/1990 rd.) med anledning av regeringens proposition med förslag till ändring av grundskolelagen, gymnasielagen och vissa andra lagar i samband med dem i sitt betänkande 1990 rd. KulB nr 23 — Förslag nr 108 ansett det vara viktigt att en reform bereds i fråga om kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer. Utskottet ansåg det även vara ändamålsenligt att namnen på dessa läroinrättningar ändras till vuxengymnasier och vuxenlinjer vid gymnasiet.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Verksamheten vid kvällsgymnasierna grundar sig på lagen om kvällsgymnasier (478/83) från 1983 och förordningen om kvällsgymnasier (721/84) från 1984. Med hänvisningar i lagen tillämpas samtidigt stadganden som gäller gymnasiet och till vissa delar grundskolor, skolor som ersätter grundskolan och privata gymnasier. När det gäller uppgifter och struktur gäller samma stadganden både kommunala och privata kvällsgymnasier och gymnasiers kvällslinjer. Under den tid som lagen och förordningen om kvällsgymnasier har varit i kraft har de ändrats ett flertal gånger, mera omfattande i samband med att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (705/92) stiftades.

Enligt gällande stadganden är kvällsgymnasiet en vuxenläroanstalt där i främsta rummet förvärvsarbetande kan studera i avsikt att genomgå gymnasiets lärokurs. Till kvällsgymnasiet och gymnasiet kvällslinjes uppbyggnad hör alltid gymnasiet, och där kan också finnas ett grundskolestadium för genomgång av grundskolans lärokurs. Grundskolestadiet vid kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer grundar sig på lärokursen i folkskolans 6 årsklass, dvs. den motsvarar grundskolans högstadium. Kvällsgymnasiet liksom dagsgymnasiet bygger på grundskolans lärokurs. Som elev i kvällsgymnasiet kan även en sådan person intas som syftar till att slutföra lärokursen i ett eller flera ämnen som undervisas i kvällsgym-

nasiet. Administrativt skiljer sig kvällsgymnasiet och gymnasiets kvällslinje från varandra. Kvällsgymnasiet är en självständig läroanstalt, som har egen rektor och som kan ha en egen direktion. Gymnasiets kvällslinje hör administrativt till dagsgymnasiet, och kvällslinjen har en gemensam direktion med dagsgymnasiet, om kommunen har tillsatt en direktion för gymnasiet. Kvällslinjen har också en rektor, som antingen är innehavare av rektorstjänsten eller är innehavare av en lärartjänst och som förordnats till rektor.

Examina vid kvällsgymnasierna är jämförbara med examina i dagsgymnasierna och de ämnen och lärokurserna i dem som ingår i läroplanen är med vissa undantag desamma som i grundskolan och gymnasiet. I konst- och färdighetsämnena undervisas endast undantagsvis i kvällsgymnasiet. I dessa läroanstalter gjordes redan på 1970-talet den årskurslösa skolformen möjlig. Om verksamhetsformen beslutas i samband med inrättandet, och den kan ändras. Det årskurslösa kvällsgymnasiet tar

från två till fyra år i anspråk. Det årskursbaserade kvällsgymnasiet och dess grundstadium omfattar vardera tre år.

Hösten 1992 fanns det sammanlagt 50 kvällsgymnasier och kvällslinjer, av vilka 19 var kvällsgymnasier och 31 kvällslinjer. Kvällsgymnasierna är verksamma på 40 orter och de har närmast kommunen som huvudman. I alla län, med undantag av landskapet Åland, fanns det vid nämnda tidpunkt ett kvällsgymnasium eller en kvällslinje vid gymnasiet. Av läroanstalterna är tre privata. Med tillstånd av undervisningsministeriet har fem filialer varit verksamma.

Antalet studerande vid kvällsskolorna har ökat avsevärt under de senaste åren. Under hösten 1992 fanns det nästan 25 000 studerande inklusive ämnesstuderande i kvällsskolorna, vilket är en ökning med 15 % från föregående år. Av antalet studerande gick 19 400 i gymnasiet, och de ökade med 13,5 % från föregående år. Antalet studerande på grundstadiet ökade med 20,7 %. Andelen kvinnor var klart större än andelen män, dvs. 71 %.

Tabell

Kvällsgymnasierna och de studerande under höstterminerna 1986 — 1992¹

Hösttermin	Kvällsgymnasier	Kvällslinjer	Antal studerande ²		Sammanlagt
			Gymn.	Grundsk.	
1986	7	38	8321	3072	11393
1987	7	38	8576	2886	11462
1988	9	38	8481	2590	11071
1989	13	35	11319	3383	14702
1990	17	32	12715	3534	16249
1991	18	32	17044	4666	21710
1992	19	31	19342	5631	24973

1) Statistikcentralen, Utbildning och forskning 1992:4

2) Från 1989 inkluderas ämnesstuderandena i antalet studerande

År 1991 ordnades i genomsnitt 229 kurser per kvällsgymnasium. Undervisningstimmarna per kurs var i genomsnitt 27,9 medan kurserna omfattade i genomsnitt 19,2 studerande.

Kommunerna och huvudmännen för de privata läroanstalterna får statsandel med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (705/92). Den genomsnittliga statsandelen för driftkostnader är 56 % i gymnasiet. Det enhetspris per heltidstuderande i kvällsgymnasiet som utgör grunden för statsandelen är 60 % av enhetspriset för gymnasiet i

den kommun där kvällsgymnasiet och kvällslinjen är belägna.

2.2. Bedömning av nuläget

Vid bedömningen av verksamheten vid kvällsgymnasierna har man kunnat konstatera att läroanstalterna enligt gällande stadganden inte markant har kunnat utvecklas till vuxenläroanstalter, trots att förväntningarna på denna läroanstaltsform och utvecklingen i verk-

samhetsmiljön skulle förutsätta detta.

Den ökade efterfrågan på utbildning och speciellt de kvalitativa förändringarna är så pass betydelsefulla att läroanstaltens verksamhetsbetingelser i nuvarande situation inte mera kan anses vara tillräckliga. Bland annat målen för internationaliseringen och behovet att ordna utbildning för invandrare förutsätter att läroanstaltens verksamhetsbetingelser breddas, att utbildningen görs mångsidigare och att en ändamålsenligare arbetsfördelning mellan läroanstalterna fås till stånd. Det har varit svårt för läroanstalterna att anpassa sin verksamhet till särbehoven bland invandrande studerande. Förväntningarna på ett samarbete mellan läroanstalterna har även ökat.

Kvällsgymnasierna har ett större behov att ordna undervisning även under dagen. Efterfrågan förekommer även på undervisning under veckosluten. I ökande omfattning har det även uppkommit behov att ordna språkundervisning och undervisning i vissa ämnen fristående från grundskolans och gymnasiet hela lärokurs som syftar till examen. På grund av de mångsidiga förväntningar på utbildning som riktas mot läroanstalterna anser de det vara oundvikligt att verksamhetsbetingelserna breddas även så att de som avgiftsbelagd service kan ordna annan utbildning som lämpar sig för deras verksamhet.

För närvarande kan kvällsgymnasierna meddela en del av sin undervisning i form av distansundervisning. Det har dock blivit nödvändigt att revidera stadgandena om en breddad flerformsundervisning och verksamheten kring den. Med flerformsundervisning avses att olika undervisningsformer sammanslås till ändamålsenliga helheter. Kvällsgymnasierna meddelar även undervisning i fängelser, som har sina egna utvecklingsbehov.

Utredningar om utbildningsnivån och utbildningsbehovet hos den vuxna befolkningen visar att det fortfarande bland vuxna och äldre ungdom finns behov av att slutföra grundskolans och gymnasiet lärokurs och avlägga examina i fristående grundskole- och gymnasieämnen. En del av vuxenstuderandena inleder på nytt avbrutna eller bristfälliga studier och slutför en hel lärokurs. En del av de studerande kompletterar endast lärokurserna i vissa ämnen. Det kan även vara fråga om fristående utbildning som förbereder till examina i grundskole- och gymnasieämnen. Dessutom har man vid läroanstalterna under de senaste åren upp-

levt det som ett problem att efterfrågan på utbildning inriktar sig på även annan utbildning som uttryckligen lämpar sig för de vuxnas livssituation och som smidigt kan organiseras.

Lagstiftningen om kvällsgymnasier är långtgående uppbyggd på hänvisningsstadganden. I praktiken har detta avsevärt försvårat tillämpningen och tolkningen av lagen. Den accessoriska uppbyggnaden av lagstiftningen har ansetts försvåra en klarare identitet för kvällsgymnasierna och kvällslinjerna och egna lösningsmodeller som är typiska för vuxenläroanstalterna.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Allmänt

I propositionen föreslås att lagstiftningen om kvällsgymnasier reformeras genom att en lag om vuxengymnasier stiftas, varvid kvällsgymnasierna ombildas till vuxengymnasier och gymnasiernas kvällslinjer ombildas till vuxenlinjer vid gymnasiet. Målet är att utveckla kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer så att de markantare blir vuxenläroanstalter. Gällande lag om kvällsgymnasier föreslås samtidigt bli upphävd. Propositionen bildar en utgångspunkt för de nya besluten om timfördelningen och för läroplansgrunderna, varvid hänsyn samtidigt tas till både särdragen i vuxenutbildningen och vuxengymnasiets motsvarighet till den utbildning som dagsgymnasiet ger.

Enligt förslaget kan vuxengymnasiet bland annat specialisera sig på vissa innehåll i undervisningen och på vissa målgrupper. Läroanstalten kan också ordna annan utbildning i form av avgiftsbelagd service. Förslaget stöder utbildningsarrangemangen för utländska medborgare som flyttat till Finland och andra försök att göra undervisningsarrangemangen smidigare. Namnet på läroanstalterna ändras sålunda så att det motsvarar deras speciella uppgifter.

Syftet med propositionen är att i lagen och förordningen om vuxengymnasier samla de tidigare viktigaste stadgandena om kvällsgymnasierna i grundskolan, gymnasiet, de skolor som ersätter grundskolan och i de privata gymnasierna och få stadgandena om verksamheten vid dessa läroanstalter att motsvara

behovet att utveckla smidighet och mångsidighet i utbildningen. Självständiga stadganden om vuxengymnasiet stöder särprägelns hos vuxengymnasierna och gymnasiernas vuxenlinjer och ökar smidigheten i skötseln av de administrativa uppgifterna. Stadganden som likt lagstiftningen om kvällsgymnasier hänvisar till annan lagstiftning föreslås i huvudsak bli slopade. Det är dock nödvändigt att verksamheten vid vuxengymnasierna har ett visst samband med verksamheten och utvecklingen vid dagsgymnasierna med tanke på de gemensamma målsättningarna och på slutexamina.

Under de senaste åren har vissa skolformer närmast sig varandra och de har delvis haft liknande utbildningsuppgifter. Vissa medborgarinstitut och folkhögskolor har rätt att utfärda grundskole- och gymnasiebetyg. Tyngdpunkten i verksamheten vid dessa läroanstalter ligger dock i den intresseinriktade undervisningen. Med tanke på olika skolformers uppgifter, deras samarbete och arbetsfördelning har man vid olika utredningar om möjligheterna att slå samman olika utbildningsformer och rationalisera skolnätet konstaterat det vara ändamålsenligt att gymnasiernas, yrkesutbildningens och vuxenutbildningens olika former har sina egna huvuduppgifter och ansvarsområden.

Klara fördelar kan påvisas i att varje läroanstaltsform huvudsakligen koncentrerar sig på det egna området. På så sätt kan läroanstalterna utveckla sin verksamhet till en så hög nivå som möjligt och specialisera sig på den undervisning som de behärskar. Vuxengymnasiet har sina starka sidor i grundskolans och gymnasiets lärokurser och i studier som syftar till att avlägga examen i fristående lärokurser i grundskolan och gymnasiet. Samtidigt bör man möjliggöra tillräckligt mångsidig verksamhet. På detta sätt kan man trygga tillräcklig sakkunskap i undervisningen och skapa en starkare identitet bland läroanstalterna som grundar sig på valfrihet. Man har kunnat konstatera att detta höjer motivationen bland de studerande och förbättrar inlärningen.

Enligt lagförslaget är huvuduppgiften för vuxengymnasiet och vuxenlinjen vid gymnasiet fortsättningsvis en utbildning som syftar till examen, som antingen kan omfatta hela lärokursen i grundskolan eller gymnasiet eller examen i fristående ämnen i grundskolan eller gymnasiet. Undervisningen kunde på traditionellt vis ordnas om kvällarna men även under dagen eller vid sidan av den ordinarie arbets-

tiden vid läroanstalten, t.ex. under veckoslut eller under sommaren. Enligt propositionen kunde undervisningen äga rum genom att man helt utnyttjar de möjligheter som den moderna flerformsundervisningen ger. Om arrangemangen kring flerformsundervisning bestäms närmare i läroplanen och årligen i arbetsplanen.

Tyngdpunkten i undervisningen kommer att ligga i gymnasiets lärokurser. Behovet att i vuxengymnasiet avlägga examen i olika ämnen i grundskolan och gymnasiet kommer att öka, eftersom förutsättningen att få behörighet för fortsatta studier ofta är prestationer i vissa ämnen.

Avsikten är att vuxengymnasiet skall kunna vara en naturlig instans för studier även för dem som bygger upp sina yrkeskunskaper och dem som kompletterar sina examina och som exempelvis saknar språkstudier i gymnasiet, fördjupade kursen i matematik eller fysikstudier. Undervisning i ett vuxengymnasium blir i allmänhet förmånligare för samhället än att ordna grundläggande studier i gymnasieämnen vid högskolorna.

I vissa fall är vuxengymnasiet lämpligt även för dem som samtidigt går i dagsgymnasiet eller yrkesutbildar sig. För att påskynda sina studier kan ungdomar studera inom denna läroanstaltsform, om det enligt huvudmannens prövning är ändamålsenligast att ordna undervisningen i en del ämnen eller delar av dem i vuxengymnasiet. I sådana fall är det fråga om undervisning i exempelvis mera sällsynta språk eller andra allmänbildande ämnen.

Lagen om vuxengymnasiet gör det möjligt för kommunerna och läroanstalterna att överväga vid vilken läroanstalt det är mest ändamålsenligt att ordna undervisning för en viss målgrupp.

Den växelverkan mellan yrkesutbildning och allmänbildande utbildning som ett mångsidigt utbildningsbehov bland vuxenstuderande förutsätter ökar genom förslaget till lag om vuxengymnasier möjligheterna för olika yrkesgrupper att få kompletterande utbildning, som grundar sig på avtal mellan huvudmannen för en läroanstalt och arbetsgivaren. Härvid är det fråga om den avgiftsbelagda service som ingår i propositionen och som ordnas utanför den egentliga examensinriktade undervisningen i form av övrig vuxenutbildning. Avsaknaden av lagstiftning som den avgiftsbelagda servicen och den utbildning som avviker från det

traditionella gymnasiet har under de senaste åren konstaterats vara en avsevärd olägenhet.

Lagstiftningen om grundskolan och gymnasiet har reviderats så att den motsvarar de kulturpolitiska behoven av ändringar och har därigenom möjliggjort reformerna i fråga om timfördelningen och grunderna för läroplanen vilket gett större smidighet i läroplanen. I tillämpliga delar leder lagförslaget även till att ändringar i fråga om dem kan inlemmas i stadgandena om verksamheten inom de olika läroanstaltsformerna. För sin del leder detta till att en reform av lagstiftningen om kvällsgymnasier är brådskande.

På grund av sin karaktär av vuxenläroanstalt är målen för vuxengymnasiet teoretiskt inriktade jämförda med grundskolan och gymnasiet. Arbete på egen hand utgör en stor del av studierna. Ansvar för resultaten vilar i sista hand på den studerande själv samtidigt som det är läroanstaltens uppgift att erbjuda högtstående och lämplig utbildning, ordentliga studievillkor och samhällets stöd.

3.2. Förslag i samband med internationaliseringen

Inom undervisningsväsendet är strävan att möta förändringarna i den internationella miljön och främja internationaliseringen genom att bredda och utveckla språkundervisningen, kännedomen om andra kulturer, undervisningen på främmande språk och annan undervisning som är viktig med tanke på internationaliseringen av arbetslivet och det internationella umgänget. Det ökande antalet utländska medborgare i Finland har även för sin del fört med sig nya utbildningsbehov. Bättre verksamhetsbetingelser för vuxengymnasiet gör det till en lämplig läroanstaltsform även när det gäller att ordna utbildning för invandrare.

I propositionen har uppmärksamhet fästs vid att de vuxnas behov av grundutbildning har ökat och har förändrat sig till innehållet på grund av nya studiemöjligheter för utländska medborgare som saknar allmänbildande grundutbildning. Behovet att undervisa personer med främmande modersmål i finska och svenska har ökat. Även undervisning i hemspråket behövs för vuxna utländska medborgare. För att utlänningarna skall kunna anpassa sig till förhållandena och arbetslivet i Finland krävs av dem samtidigt kännedom om samhället och

kulturen, vilket även ökar behovet av handledning och stödundervisning. Internationaliseringen på beskrivet sätt föranleder för sin del ett tryck på att revidera timfördelningen och läroplanen.

Enligt lagförslaget kan läroplanen innehålla utbildningsprogram som är avsedda för studerande med främmande modersmål. Förteckningen över olika ämnen föreslås omfatta även finska och svenska som främmande språk liksom undervisning i hemspråket.

På grund av internationaliseringen och för att undervisningen av utländska medborgare skall kunna genomföras behövs även en lärarkår vid vuxengymnasierna som undervisar i annat än i finska eller svenska. Av lärarna krävs att de tillräckligt behärskar sitt undervisningsspråk och därför föreslås att denna fråga i vuxengymnasiet delvis överläts på huvudmanen.

Eftersom vuxengymnasiet enligt förslaget kan specialisera sig på ett visst innehåll i undervisningen eller på undervisning av vissa målgrupper kan en läroanstalts uppgift exempelvis just vara att undervisa utländska medborgare. I fråga om utlänningar utan hemkommun ingår i lagförslaget ett stadgande enligt vilket staten svarar för betalningen av statsandelen och hemkommunens betalningsandel såsom vid kvällsgymnasiet enligt gällande lag.

Lagens syftemål är också att i fråga om den avgiftsbelagda servicen ge vuxengymnasierna möjlighet att åt utländska vuxna personer erbjuda andra typer av undervisning än den traditionella examensinriktade.

3.3. Andra förslag

De förslag som ingår i propositionen om vuxengymnasiet överensstämmer med reformerna av grundskolan och gymnasiet, men är ägnade att framhäva särdragen i vuxenstudier eller de undervisningsarrangemang som är typiska för vuxenläroanstalterna. För att smidigheten skall kunna ökas föreslås att indelningen i grundskolestadium och gymnasiestadium slopas. Avvikande från gällande praxis vid kvällsgymnasierna kan enligt lagförslaget den studerande samtidigt slutföra studier på grundskole- och gymnasienivå. Avsikten är dock att fortfarande utfärda skilda betyg för grundskole- och gymnasieexamina. Till ökad smidighet syftar även förslaget enligt vilket undervisningen helt

eller delvis kan ordnas som flerformsundervisning.

När det gäller samarbete mellan olika skolformer ingår i förslaget fortfarande möjligheten att de studerande kan delta i annan undervisning vid läroanstalter som är underställda undervisningsministeriet. Dessutom föreslås att möjligheterna till samarbete utvidgas till att omfatta annan utbildning som äger rum inom något annat ministeriums verksamhetsområde och utbildning vid privata läroanstalter. Detta är nödvändigt exempelvis i fråga om fängelseundervisningen.

Enligt lagförslaget hör det till undervisningsministeriet att fatta beslut om timfördelningen i vuxengymnasiet. Detta är motiverat eftersom förändringarna i vuxenutbildningens utbildningsbehov generellt är snabbare än i det allmänbildande skolväsendet, grundskolan och gymnasiet. Propositionen syftar till att öka smidigheten även i fråga om detta. Timfördelningen i grundskolan och gymnasiet reformerades genom statsrådets beslut av den 23 september 1993. Genom att timfördelningen luckrades upp ökades valfriheten och möjligheterna för kommunerna och skolornas övriga huvudmän att ekonomiskt och ändamålsenligt organisera undervisningen. Timfördelningen i grundskolan och gymnasiet är naturligtvis en utgångspunkt för en examensinriktad utbildning även i fråga om besluten om timfördelning och verksamheten vid vuxengymnasiet.

Avsikten är att genom förordning stadga att religion och livsåskådningskunskap för alla studerande kan vara alternativa ämnen och att de som valfritt ämne även kan studera ett annat främmande språk liksom i grundskolan och gymnasiet. Elevhandledningen slopas bland de gemensamma ämnena, varvid man vid behov i den kan koncentrera sig på individuell handledning.

I fråga om stadgandena om lärartjänsterna har man i detta skede inte ansett det vara ändamålsenligt att göra några väsentliga ändringar i förhållande till kvällsgymnasierna, eftersom den pågående reformen av kommunallagen även inom undervisningsväsendet kan ge upphov till större nya arrangemang när det gäller de kommunala tjänsteinnehavarnas ställning. Inom undervisningsväsendet kan reformerna förutom vuxengymnasiet även gälla andra skolformer.

Propositionen syftar till att förtydliga lagstiftningen genom att de stadganden som

tillämpas på denna läroanstaltsform huvudsakligen sammanfattas i en enda lag. Gällande system är splittrat i fråga om lagstiftningen. I förhållande till lagen om kvällsgymnasier föreslås onödiga normer bli slopade och den lokala beslutanderätten bli utvidgad i den mån detta har varit möjligt i detta skede med beaktande av läget inom den övriga lagstiftningen för undervisningsväsendet.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen ökar inte statens utgifter, eftersom statsandelarna för dessa läroanstalter fastställs enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. En del av läroanstalternas finansiering består av hemkommunernas betalningsandelar, om vilka stadganden ingår i denna lag liksom i den tidigare nämnda. Lagförslaget gör det möjligt att uppbära studieavgifter av ämnesstuderandena, vilket ger läroanstalterna ekonomisk rörelsefrihet för att ändamålsenligt ordna verksamheten. Samtidigt skapas ekonomiska betingelser för att göra utbudet av utbildning mångsidigare och höja kvaliteten.

Den särskilda betalningsservice som lagförslaget möjliggör medför inte några ändringar i statens utgifter. De kostnader som servicen medför tas inte i beaktande när den lagstadgade statsandelen beräknas. Genom att införa avgiftsbelagd service kan läroanstalten utvidga sitt utbud av utbildning och få större ekonomisk rörelsefrihet för att organisera sin verksamhet på ett ändamålsenligt sätt.

Vuxengymnasiet och vuxenlinjerna vid gymnasiet kommer liksom sina föregångare kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer som läroanstaltsform att till kostnaderna vara förmånligare än dagsgymnasierna. Vuxengymnasierna är vanligen verksamma i andra läroanstalters lokaler, varvid verksamheten inte ger upphov till några extra byggnadskostnader eller betydande driftskostnader för lokalerna. Vuxengymnasierna kan vanligen också utnyttja lärarkåren och läromedlen i de skolor som är verksamma om dagen. I sig föranleder propositionen inte några ändringar i villkoren för att studiestöd skall kunna beviljas enligt lagen om studiestöd.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen ökar beslutanderätten bland läroanstaltens huvudmän och rektorerna i frågor som gäller läroanstalten. Propositionen innebär också att läroanstaltens administration blir lättare och att flexibiliteten större. I lagförslaget ingår övergångsstadganden enligt vilka personalen vid kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer får en tryggad ställning när lagen träder i kraft. Den innehavare av lärartjänsten som är rektor vid ett gymnasiums kvällslinje kan fortsätta i samma uppgifter vid vuxengymnasiet.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisningsministeriet och den baserar sig på förslag av den av undervisningsministeriet tillsatta arbetsgruppen för vuxengymnasiet (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 1992:3), i vilken de viktigaste intressegrupperna i fråga om reformen företrädde.

Utlåtanden om lagförslaget har inhämtats av finansministeriet, social- och hälsovårdsminis-

teriet, utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund, flera länsstyrelser och kommunala skolnämnder, Undervisningssektorns fackorganisation rf, Iltakoulujen liitto IKLO ry, Iltakoulujen rehtorien yhdistys IRY ry och Förbundet för Finlands yrkesläroanstalter rf.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionen

Med anledning av den pågående kommunallagsreformen baserar sig stadgandena om tjänsterna vid läroanstalterna i huvudsak på gällande gymnasielag. Stadgandena om olika tjänster bildar en helhet i gymnasielagens 5 kap. I kommunallagen, som är under beredning, föreslås en övergång till ett slag av anställningsförhållande, ett kommunalt arbetsavtalsförhållande, som ligger nära det anställningsförhållande som är brukligt på arbetsmarknaden, nämligen arbetsförhållandet. Om detaljerna i ändringen stadgas i den kommunala arbetsavtalslagen, där det finns stadganden om det materiella innehållet i ett kommunalt arbetsavtal. Dessutom är avsikten att en kommunal arbetsavtalslag skall stiftas. Den innefattar stadganden om arbetsavtalsförfarandet.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 kap. Vuxengymnasiets uppgift, uppbyggnad och inrättande

1 §. Som namn på läroanstalten föreslås vuxengymnasium, eftersom den särskilt kommer att koncentrera sig på utbildning av personer i vuxen ålder.

Vuxengymnasiet är egentligen inte avsett för heltidsstudier, utan närmast för studier som bedrivs vid sidan av förvärvsarbete eller liknande. Avsikten är sålunda inte att vuxengymnasiet skall vara en alternativ väg till läroanstalter på mellanstadiet.

Verksamheten vid ett vuxengymnasium syftar närmast till att slutföra gymnasiets eller grundskolans lärokurs eller delar av den. Lä-

roanstalten är till karaktären examensinriktad men erbjuder även möjlighet att studera enskilda ämnen som hör till lärokurserna.

Vuxengymnasiet kan vid behov undervisa elever vid andra läroanstalter i allmänbildande ämnen. I lagförslaget ingår stadganden som gör det möjligt att i ändamålsenlig omfattning bedriva samarbete mellan olika skolformer och smidigare inrikta verksamheten vid läroanstalterna. Vidare kan vid vuxengymnasiet även de bedriva tilläggsstudier som via yrkesutbildning söker sig till högskolorna eller yrkesläroanstalterna på institutnivå.

Läroanstalterna kan vid behov även utvidga sin verksamhet till annan utbildning som ges enligt principen om avgiftsbelagd service. Här kan det närmast bli fråga om att ordna sådan fortbildning och tilläggsutbildning som hör till

den allmänbildande utbildningen eller yrkesutbildningen för vuxna.

Om den organisation som sköter den avgiftsbelagda servicen vid läroanstalterna stadgas inte genom lagen. Detta förfarande kan motiveras med att efterfrågan på och utbudet av service inom den allmänbildande och yrkesinriktade vuxenutbildningen varierar relativt snabbt bland annat på grund av konjunkturer, sysselsättningsituationen och internationaliseringen. Kostnaderna för att organisera den avgiftsbelagda servicen berättigar inte heller till statsandel.

Vid vuxengymnasiet finns inte något fristående grundstadium. Detta arrangemang syftar till att göra verksamheten vid läroanstalten smidigare. Om de utländska studerandena undantas, har efterfrågan på grundskoleundervisning minskat. Vid läroanstalten kunde man dock slutföra grundskolans lärokurs.

2 §. Avsikten är att vuxengymnasiet beroende på utbildningsbehovet kan specialisera sig på innehållet i undervisningen och på detta sätt höja undervisningsnivån, fördjupa undervisningen i olika ämnen och komplettera det regionala utbudet av utbildning exempelvis i språkundervisning.

Vuxengymnasiet kunde vid behov koncentrera sig på vissa målgrupper som hör till vuxenutbildningen, exempelvis undervisning av utländska studerande.

Tack vare den senaste snabba utvecklingen i undervisningsmetoderna och teknologin föreslås i paragrafens 2 mom. att undervisningen i vuxengymnasiet även helt kunde genomföras som distansundervisning eller genom att utnyttja andra särskilda undervisningsformer. I flerformsundervisningen är det möjligt att utnyttja kombinationer av olika undervisningsmetoder som ändamålsenliga helheter. Detta kan särskilt förbättra den förvärvsarbetsande vuxna befolkningens möjligheter att delta i utbildningen. En del av studierna kunde även bedrivas på egen hand. Självstudier kan grunda sig på de studerandes val och på det utbud som läroanstalten har beslutat om. Denna undervisningsform kan erbjuda utbildning för sådana grupper av vuxna som läroanstalten annars inte når, såsom skiftarbetare och dem som bor i glesbygden. Samtidigt utnyttjas den tekniska utvecklingen i läroanstaltens undervisning. Enligt gällande stadganden har undervisningen vid kvällsgymnasierna endast delvis kunnat genomföras som distansundervisning. Distans-

undervisningen har för sin del endast omfattat en del av flerformsundervisningens vidare helhet.

3 §. I allmänhet fordras tre års studier för att slutföra lärokursen i vuxengymnasiet. Enligt stadgandet kan lärokurserna i vuxengymnasiet slutföras på högst fyra år enligt hur den studerande och läroanstalten periodiserar studierna.

Av särskilda skäl kan ändringar godkännas i studietiden. I praktiken är det rektor för läroanstalten som godkänner detta.

4 §. Enligt förslaget skall statsrådet godkänna inrättandet av ett vuxengymnasium vilket för närvarande är fallet i fråga om ett kvällsgymnasium. Huvudmannen kan även vara en samkommun. Vid bedömningen av utbildningsbehovet kan man i fråga om vuxengymnasiet ta hänsyn till både den vuxna befolkningens benägenhet att gå i skola inom läroanstaltens verksamhetsområde och även till de krav som det allmänna utbildningsbehovet ställer.

I stadgandena särskiljs inte mellan årskursbaserade eller årskurslösa vuxengymnasier. Det tillstånd av undervisningsministeriet för att ändra verksamhetsformen enligt lagen om kvällsgymnasier behövs inte mera.

2 kap. Förvaltning

5 och 6 §§. Stadgandena om vuxengymnasiets förvaltning följer i huvudsak principerna i gymnasielagens stadganden.

Tillsättande av en direktion överläts på kommunen. De uppgifter som enligt gällande lag hör till direktionen kan exempelvis överföras till läroanstaltens rektor eller ett organ på nämndnivå. Denna lag tillämpas separat på förvaltningen i nedan stadgande frågor. Till övriga delar följs kommunallagen och lagen om kommunernas undervisningsförvaltning (706/92).

Om kommunen beslutar att tillsätta en direktion, kan den till sammansättningen följa denna lag eller kommunallagen.

Det föreslås inte att till lagen fogas stadganden om elevkåren. Enligt uppgifter av kvällsgymnasierna har det i praktiken varit svårt att få igång en officiell elevkårsverksamhet. Orsaken till detta anses ha varit omsättningen bland de studerande, att de förvärvsarbetar och liknande. Av dessa skäl utses endast en företrä-

dare för de studerande. De studerande kan sinsemellan föreslå den person som skall utses.

7 §. Befattningsbeskrivningen för direktionen och lärarkåren har utarbetats med hänsyn till läroanstaltens natur och med modernare ordalydelse.

8 §. Ordalydelsen i stadgandet har förtydligats jämfört med motsvarande i gymnasielagen så att ordet lärare har ersatts med ordet innehavare av en lärarebefattning. Revideringen av ordet är lagteknisk. Avsikten med den är inte att ändra gällande tolkning, varför alla lärare deltar i lärarkårens uppgifter såsom tidigare.

9 §. Definitionen av rektors uppgifter har överlåtits på kommunen.

Avsikten är att genom förordning stadga att ett vuxengymnasium kan ha en eller flera biträdande rektorer. Grunden för flera biträdande rektorer kan vara omfattningen av läroanstaltens verksamhet, fängelseundervisning, en filial eller andra motsvarande uppgifter. Avsikten är att kriterierna för undervisningsgrupper som enligt förordningen om kvällsgymnasier är villkoren för biträdande rektorstjänster skall slopas. I lagen eller förordningen ingår inte några stadganden om prorektor.

3 kap. Arbetstid och undervisning

10 §. I paragrafen fastställs arbetsåret vid ett vuxengymnasium. Med stöd av paragrafens 2 mom. är det möjligt att öka smidigheten när det gäller tidpunkten då arbetstiden vid ett vuxengymnasium avslutas. Avsikten är att genom förordning stadga att huvudmannen kan välja tidpunkten för avslutningen i maj. På detta sätt kan man utan att begränsa avslutningsdagen till vecka 22 undvika att skolarbetet fortgår till juni, vilket tidigare varit ett problem vid kvällsgymnasierna.

11 §. Förslaget till stadgande gör det möjligt att även andra språk än undervisningsspråket vid ett vuxengymnasium kan användas som undervisningsspråk. Läroanstaltens undervisningsspråk är finska eller svenska. Inom samernas hembygdsområde kan elevernas undervisningsspråk vara samiska. Genom stadgandet är avsikten att trygga smidiga undervisningsarrangemang så att något annat språk alltid kan tas i bruk, när det med tanke på skötseln av undervisningsuppgiften är ändamålsenligt, exempelvis när målet är att avlägga student-

examen på något främmande språk. Särskilt med beaktande av vuxengymnasiets karaktär av läroanstalt för vuxna är detta motiverat och kommer i fråga bland annat vid undervisningen av utländska medborgare.

12 §. För att smidigheten vid undervisningen vid vuxengymnasierna skall kunna ökas föreslås att det i läroplanen skall vara möjligt att innefatta ämnesshelheter som ingår i ett flertal ämnen. Med hänsyn till vuxengymnasiets verksamhetsområde och verksamhetens art kan i läroplanen även ingå undervisning i hemspråket för personer med främmande modersmål och undervisning i finska och svenska som främmande språk.

I paragrafens 1 mom. nämns även elevhandledning, som inte är obligatorisk för de studerande. Avsikten är att genom förordning stadga om stödundervisning vid läroanstalten.

Som obligatoriskt ämne ingår vid sidan av religion livsåskådningskunskap i läroplanen. Undervisningen i både den konfessionella evangelisk-lutherska och den ortodoxa religionen samt livsåskådningskunskap blir valfria för de studerande. Detta är motiverat då man beaktar de studerandes åldersstruktur och antalet utländska studerande. Det ökande antalet utländska studerande kan även i praktiken åsamka läroanstalten svårigheter att meddela mindre grupper undervisning enligt deras egen bekänelse. Därför ingår i lagförslaget inte någon sådan skyldighet. Läroanstalten kunde dock ordna konfessionell religionsundervisning för dem som hör till andra trossamfund.

13 §. Undervisningen i vuxengymnasiet skall på ett smidigt sätt kunna svara mot förändringar i efterfrågan på utbildning. Enligt förslaget beslutar undervisningsministeriet därför om timfördelningen av den undervisning som meddelas i vuxengymnasiet. Enligt den föreslagna paragrafen kan fristående utbildningsprogram godkännas som en del av läroplanen vid vuxengymnasiet. Avsikten är att man på detta sätt skall kunna skapa ändamålsenliga studiehelheter speciellt för studerande med främmande modersmål eller dem som studerar enskilda ämnen, varvid det även blir möjligt att effektivisera utbildningen. Avsikten är att grunderna för läroplanen endast skall omfatta allmänna bestämmelser om utbildningsprogrammet medan innehållet bestäms av huvudmannen med hänsyn till det varierande behovet av och efterfrågan på utbildning.

14 §. Liksom för kvällsgymnasierna föreslås

att slutförda studier i grundskolans lärokurs vid vuxengymnasierna ger samma behörighet som slutförda studier i grundskolans lärokurs och slutförda studier i gymnasiets lärokurs vid vuxengymnasierna samma behörighet som slutförda studier i gymnasiets lärokurs.

15 §. Stadgandet om att studentexamen skall verkställas motsvarar stadgandet i gällande gymnasielag.

4 kap. Studerande

16 §. Det föreslås att 1 mom. fogas ett stadgande om skyldigheten att vid ansökningsförfarandet på jämlika grunder behandla studerande som söker sig till vuxengymnasiet. Stadgandet har samma innehåll som motsvarande stadgande i gymnasielagen.

Avsikten är att liksom vid kvällsgymnasierna till studerande vid vuxengymnasiet kunna ta in också personer som studerar ett eller flera ämnen, eftersom det därigenom är möjligt att på ett betydelsefullt sätt komplettera studieutbudet för vuxenstuderande och eftersom efterfrågan på denna typ av utbildning vid läroanstalterna är mycket stor.

Paragrafens 3 mom. omfattar ett stadgande om privatelever. Enligt det har andra än studerande vid ett vuxengymnasium rätt att få slutföra gymnasiets eller grundskolans lärokurs eller en del av den.

17 §. Stadgandet om disciplinära åtgärder motsvarar det stadgande som ingår i 15 § i lagen om kvällsgymnasier (709/92).

18 §. Stadgandet gör det möjligt för ett vuxengymnasium att uppbära en studieavgift av ämnesstuderandena. Läroanstalterna har ansett det vara nödvändigt och ändamålsenligt att utnyttja den möjlighet att uppbära en studieavgift som redan tagits i bruk vid läroanstalterna. Det kan uppskattas att uppbörden av en skäligt studieavgift inte förändrar åldersstrukturen bland dem som söker sig till studier. En ekonomisk rörelsefrihet för läroanstalterna kan för sin del skapa betingelser för att utveckla nivån på undervisningen och dess ramar och kan göra utbudet av utbildning mångsidigare.

19 och 20 §§. Lärartjänsterna vid vuxengymnasiet är lektorat såsom för närvarande vid kvällsgymnasierna. Avsikten är att någon skillnad inte görs i behörighetsvillkoren för yngre och äldre lektorer. Avsikten är inte heller att

behörigheten skall bindas till den lärokurs, grundskolans eller gymnasiets, som läraren står för.

Behovet att reglera vuxengymnasiets tjänster, tjänsteinnehavare och timlärare överensstämmer rätt bra med motsvarande i gymnasiet. Stadgandena i gymnasielagen om tjänsterna bildar en klar helhet. Därför har det i denna lag ansetts vara ändamålsenligt att till denna del hänvisa till motsvarande stadganden i gymnasielagen. Stadgandena i kommunallagen tillämpas sekundärt på tjänsterna enligt gymnasielagen. Bestämmelserna i kommunens instruktion eller tjänstereglemente gäller även tjänsterna vid ett vuxengymnasium eller vuxenlinjen vid ett gymnasium.

6 kap. Vuxenlinjer vid gymnasiet

21 §. Stadganden som gäller vuxenlinjer vid gymnasiet har även intagits i den föreslagna lagen om vuxengymnasier. De stadganden som tillämpas på en vuxenlinje är i huvudsak de samma som i ett vuxengymnasium.

22 §. Rektor för en vuxenlinje är innehavaren av rektorstjänsten. De innehavare av en lärartjänst som när denna lag träder i kraft sköter uppgiften som rektor vid en vuxenlinje flyttar dock utan hinder av detta stadgande med stöd av 36 § 4 mom. till motsvarande uppgift som rektor för vuxenlinjen vid ett gymnasium.

7 kap. Privata vuxengymnasier

23 — 25 §§. I paragrafen ingår stadganden om privata vuxengymnasier, som med undantag av tjänsterna i huvudsak har formulerats genom hänvisningar till stadgandena i den föreslagna lagen.

Villkoren för att inrätta privata vuxengymnasier motsvarar dem som gäller kommunala läroanstalter. Villkoret är att läroanstalten betingas av bildningsbehovet. Tillståndet kan beviljas registrerade finska sammanslutningar eller stiftelser eller enskilda personer som har finskt medborgarskap.

8 kap. Finansiering

26 §. Enligt paragrafen beviljas huvudmannen för ett vuxengymnasium statsandel för

gymnasiets anläggningsprojekt och driftskostnader på det sätt som stadgas i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. De kostnader som hänför sig till organiseringen av betalningsservicen omfattas enligt lagen inte av statsandelen.

27 §. Enligt paragrafens 1 mom. begränsas hemkommunens betalningsandel till att gälla endast de studerande som i vuxengymnasiet studerar för att slutföra grundskolans eller gymnasiets hela lärokurs. I det beräknade enhetspris per heltidsstuderande vid ett vuxengymnasium som utgör grunden för statsandelen beaktas kostnaderna för ämnesstuderandena på det sätt som anges i förslaget till lagstiftning, RP 215/1991 rd., om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Enligt paragrafens 2 mom. betalar staten huvudmannen ett belopp som motsvarar statsandelen och hemkommunens betalningsandel, liksom enligt gällande lag om kvällsgymnasier, om studeranden inte har någon hemkommun i Finland.

9 kap. Ändringssökande

28 — 30 §§. Paragrafen omfattar stadganden om ändringssökande enligt lagen om vuxengymnasier.

10 kap. Vissa stadganden

31 §. Genom stadgandena i denna paragraf är det möjligt även för en studerande vid ett vuxengymnasium att samtidigt studera vid en annan läroanstalt så att slutförda studier vid den andra läroanstalten kan godkännas som prestation för kurser som ordnas vid vuxengymnasiet. Sålunda kan hela lärokursen i olika ämnen komma i fråga när det gäller att ersätta dem med prestationer vid andra läroanstalter. Arrangemanget kan grunda sig på avtal mellan huvudmännen.

Enligt 2 mom. kan studerande vid andra läroanstalter på motsvarande sätt få undervisning som vuxengymnasiet ordnar. Studerande vid andra läroanstalter räknas dock inte som studerande vid vuxengymnasiet bland annat på grund av det kalkylerade statsandelssystemet om de samtidigt är studerande vid den andra läroanstalten.

Stadgandet motsvarar i huvudsak stadgandet

i 22 § lagen om kvällsgymnasier (603/92). Enligt förslaget kan det dock bli fråga om en läroanstalt som hör till något annat än undervisningsministeriets verksamhetsområde, exempelvis undervisning som meddelas inom fångvårdsväsendet. I paragrafen har inte heller inkluderats någon exempelförteckning på läroanstalter. Inte heller nämns något om ett eventuellt avtal mellan huvudmännen om kostnadsfördelningen, vilket inte är nödvändigt i det kalkylerade statsandelssystemet. Samarbetet kan även gälla privata vuxengymnasier.

32 §. Paragrafen omfattar ett stadgande om rätten att avvika från lagens stadganden vid försöksverksamhet och verksamhet som inleds vid ett vuxengymnasium.

33 §. Behovet att avvika från lagens stadganden kommer sannolikt att minska tack vare de stadganden i lagförslaget som syftar till att öka smidigheten och som delvis avses bli verkställda genom förordning. På grund av de snabba förändringarna i utbildningsbehovet när det gäller vuxengymnasiernas verksamhet är det dock motiverat att bibehålla möjligheten till att avvika från stadganden. På så sätt kan man undantagsvis även genomföra sådana brådskande eller i övrigt viktiga projekt som annars inte vore möjliga.

34 §. Närmare stadganden utfärdas genom förordning.

11 kap. Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

35 — 38 §§. Ikraftträdelse- och övergångsstadgandena säkerställer bl.a. den rättsliga ställningen för de personer som tidigare varit verksamma vid kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer samt deras överflyttning till motsvarande lektorat vid de föreslagna vuxengymnasierna.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Närmare stadganden om läroanstalterna utfärdas genom en förordning om vuxengymnasier, som ersätter gällande förordning om kvällsgymnasier. Den centrala delen av de bestämmelser som gäller vuxengymnasiet bildas av beslutet om timfördelningen och de grunder för läroplanen som skall fastställas för denna läroanstaltsform.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 1994. Åtgärder som verkställigheten av lagen

förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag om vuxengymnasier

I enlighet med riksdagens beslut stadgas

1 kap.

Vuxengymnasiets uppgift, uppbyggnad och inrättande

1 §

Vuxengymnasiet är en läroanstalt för allmänbildande examensinriktad undervisning, i vilken särskilt vuxna personer kan få undervisning i ämnen som hör till gymnasiet eller grundskolans lärokurs.

Vuxengymnasiet kan ordna även annan utbildning i form av avgiftsbelagd service.

Med ett vuxengymnasium avses i denna lag ett vuxengymnasium i en kommun eller samkommun. I fråga om vuxenlinjer vid gymnasiet gäller stadgandena i 6 kap. och i fråga om privata vuxengymnasier vad som stadgas i 7 kap.

2 §

Om utbildningsbehovet kräver det, kan vuxengymnasiet specialisera sig på undervisning med visst innehåll eller undervisning för vissa målgrupper inom vuxenutbildningen.

Undervisningen vid vuxengymnasiet kan delvis eller helt genomföras som distansundervisning eller genom att utnyttja andra särskilda undervisningsformer.

3 §

Vuxengymnasiets lärokurser omfattar tre år. Lärokurserna slutförs inom högst fyra år, om det inte finns särskilda skäl för en längre studietid.

4 §

Statsrådet kan bevilja kommuner eller samkommuner tillstånd att inrätta vuxengymnasier. En förutsättning för inrättandet är att

vuxengymnasiet är betingat av bildningsbehovet.

2 kap.

Förvaltning

5 §

Om vuxengymnasiets förvaltning gäller vad som stadgas i kommunallagen (953/76) eller bestäms med stöd av den, om inte annat stadgas i denna lag eller i förordning som utfärdas med stöd av den. Om vuxengymnasiets förvaltning gäller dessutom vad som stadgas i lagen om kommunernas undervisningsförvaltning (706/92).

6 §

Vuxengymnasiet kan ha en direktion, i vars sammansättning avvikelse görs från stadgandena i kommunallagen på det sätt som stadgas i detta moment. Till direktionen väljs en medlem som lärarkåren har föreslagit, en medlem som den övriga personalen har föreslagit och en medlem som de studerande har föreslagit. Den medlem som bland de studerande väljs för ett läsår åt gången.

I sammansättningen av ett vuxengymnasiums direktion som inleder eller avslutar sin verksamhet kan avvikelse göras från vad som stadgas i 1 mom.

Medlemmar som utses bland lärarna, den övriga personalen och de studerande kan även ha sin hemort i någon annan kommun än den där skolan är belägen.

Valet av medlemmar i direktionen kan genom instruktionen överföras från kommunfullmäktige på något annat organ i kommunen.

Om en medlem som har utsetts bland lärarna eller inom den övriga personalen inte mera är anställd vid vuxengymnasiet eller den medlem som utses bland de studerande inte mera

studerar vid vuxengymnasiet, skall en ny medlem utses i stället för honom. Om en medlem som har utsetts bland lärarna eller inom den övriga personalen har avstängts för viss tid eller avhållits från tjänsteutövning eller skötseln av sina uppgifter eller en medlem som har utsetts bland de studerande för viss tid har relegerats eller avstängts från skolgång, är han förhindrad att vara verksam som medlem i direktionen.

7 §

Direktionen för ett vuxengymnasium som avses i 6 § har till uppgift att arbeta för att utveckla undervisningen och den övriga verksamheten vid vuxengymnasiet, det interna samarbetet och samarbetet mellan vuxengymnasiet och det omgivande samhället samt att utföra de uppgifter som särskilt anförtros den.

8 §

Lärarkåren vid ett vuxengymnasium bildas av rektor, innehavarna av lärartjänster och av timplärarna.

Lärarkåren har till uppgift att för sin del arbeta för att skolarbetet utvecklas positivt och leder till resultat. Lärarkåren skall föreslå den lärare jämte suppleant som skall väljas in i den direktion som nämns i 6 §. Lärarkåren skall dessutom utföra de uppgifter som särskilt åläggs den.

9 §

Ett vuxengymnasium har en rektor.

Om biträdande rektor vid ett vuxengymnasium stadgas genom förordning.

Biträdande rektor utses bland vuxengymnasiets lärare. Biträdande rektor utses tills vidare och hans förordnande kan återkallas när det finns skäl därtill.

3 kap.

Arbets tid och undervisning

10 §

Läsåret vid ett vuxengymnasium börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli.

Om arbetstiden vid ett vuxengymnasium stadgas genom förordning.

11 §

Undervisningsspråket i ett vuxengymnasium är finska eller svenska. Inom samernas hem-

bygdsområde kan de studerandes undervisningsspråk vara samiska.

Vid behov kan som undervisningsspråk användas något annat språk än vuxengymnasiets undervisningsspråk.

12 §

Enligt vad som stadgas genom förordning skall i läroplanen för vuxengymnasiet ingå modersmålet, det andra inhemska språket, främmande språk, religion, livsåskådningskunskap, filosofi, psykologi, historia och samhällslära, matematik, fysik, kemi, biologi och geografi. I läroplanen skall dessutom ingå elevhandledning. Utöver vad som stadgas i 1 mom. kan i läroplanen i fråga om studerande med främmande modersmål ingå undervisning i hemspråket, i finska eller svenska som främmande språk samt andra allmänbildande ämnen som hör till uppgiften för ett vuxengymnasium och ämnesshelheter som undervisas i flera ämnen.

En del av undervisningen i ett vuxengymnasium kan organiseras så att den grundar sig på ämnesval, olika lärokurser och frivillighet.

Enligt vad som stadgas genom förordning kan av särskilda skäl bestämmas att studierna för någon studerande delvis ordnas på ett annat sätt än vad som stadgas i denna lag och i förordning som utfärdats med stöd av den eller bestäms med stöd av dem.

13 §

Undervisningsministeriet beslutar om timfördelningen i den undervisning som meddelas i vuxengymnasiet.

En läroplan skall godkännas för vuxengymnasiet. För finskspråkiga och svenskspråkiga vuxengymnasier godkänns särskilda läroplaner.

För utarbetande av läroplanerna bestämmer utbildningsstyrelsen grunderna för läroplanen, i vilka de riksomfattande målen för och innehållen i undervisningen fastställs samt allmänna grunder för elevbedömningen och betygen som kompletterar förordningen.

För att vuxengymnasiets arbete varje läsår skall kunna organiseras skall en arbetsplan som grundar sig på läroplanen godkännas. Om innehållet i arbetsplanen stadgas genom förordning. Det får inte bestämmas att beslut om att godkänna arbetsplanen skall fattas av en tjänsteinnehavare.

Som en del av läroplanen kan i vuxengymnasiet ett sådant särskilt utbildningsprogram

godkännas som närmast är avsett för studerande med främmande modersmål eller för sådana som studerar enskilda ämnen.

14 §

Genomgång av grundskolans lärokurs i ett vuxengymnasium ger samma behörighet för en tjänst eller en befattning eller för inträde till en läroanstalt som lärokursen i grundskolan och gymnasiets lärokurs i ett vuxengymnasium samma behörighet som lärokursen i gymnasiet.

15 §

I vuxengymnasierna skall i enlighet med vad som stadgas genom förordning årligen ordnas studentexamen, vars syfte är att klarlägga om de studerande har uppnått tillräcklig mognad och inhämtat de kunskaper som gymnasiets lärokurser förutsätter.

4 kap.

Studerande

16 §

Om grunderna för antagning som studerande vid ett vuxengymnasium stadgas genom förordning. En sökande får inte grundlöst försättas i en annan ställning än andra på grund av börd, kön, religion, boningsort, övertygelse eller av någon annan jämförbar orsak.

Till studerande vid ett vuxengymnasium kan även en sådan person antas som har för avsikt att studera för att slutföra lärokursen i ett eller flera ämnen vid vuxengymnasiet eller för att komplettera en examen vid en annan läroanstalt. Om rätten för studerande vid andra läroanstalter att delta i undervisningen vid ett vuxengymnasium stadgas i 31 §.

Andra än studerande vid ett vuxengymnasium har rätt att i en särskild examen tentera gymnasiets eller grundskolans lärokurs eller en del av den.

17 §

Studerande som inte låter rätta sig av andra i förordning nämnda disciplinära åtgärder, kan av ett kollegialt organ som avses i 2 § lagen om kommunernas undervisningsförvaltning avstängas för viss tid, högst ett år.

18 §

Undervisningen vid ett vuxengymnasium är avgiftsfri. Av studerande som avses i 16 § 2

mom. kan dock studieavgifter uppbäras. Avgiften kan fastställas enligt den studerandes eller hans vårdnadshavares betalningsförmåga. Av särskilda skäl kan utbildningsstyrelsen ge tillstånd att uppbära avgifter även av andra studerande.

Om en avgift som enligt denna lag skall uppbäras av en studerande inte har betalats på förfallodagen, får årlig dröjsmålsränta på högst 16 procent uppbäras från förfallodagen. Avgiften får indrivras utan dom eller beslut i den ordning som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utskökningsväg (367/61).

5 kap.

Tjänster, tjänsteinnehavare och timlärare

19 §

Vid ett vuxengymnasium finns en rektors-tjänst och lärartjänster. Lärartjänsterna är tjänster som lektor vid vuxengymnasiet.

Med tjänsteinnehavare avses i denna lag en ordinarie innehavare av en tjänst som avses i 1 mom. och den som interimistiskt sköter en tjänst. Med en person som interimistiskt sköter en tjänst avses en person som sköter en vakant tjänst eller är vikarie.

Vid ett vuxengymnasium kan finnas timlära-re.

20 §

Om tjänsterna, tjänsteinnehavarna och tim-lärarna vid vuxengymnasier gäller vad som i 28, 28 a, 29, 30, 30 a, 30 b, 31, 32 a — 32 e, 33, 35, 36 a, 36 b, 36 d, 36 g, 42 — 46 och 67 §§ gymnasielagen stadgas om tjänster, tjänsteinnehavare och timlärare.

6 kap.

Vuxenlinjer vid gymnasiet

21 §

För vuxenlinjer vid kommunala gymnasier gäller i tillämpliga delar vad som i denna lag stadgas om vuxengymnasier, om inte något annat sägs i 22 §.

För vuxenlinjer vid privata gymnasier gäller i tillämpliga delar vad som i 1 § 1 och 2 mom., 26 och 27 §§ samt 23 § 1 och 3 mom. stadgas om privata vuxengymnasier, om inte något annat sägs i 22 §.

Om gymnasiet har en direktion, sköter den

också motsvarande uppgifter vid vuxenlinjen. För valet av en lärare eller studerande vid vuxenlinjen till medlem av gymnasiets direktion gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 6 §.

22 §

Vuxenlinjen vid ett gymnasium har en rektor. Som rektor för vuxenlinjen vid ett kommunalt gymnasium tjänstgör innehavaren av rektorstjänsten. Som rektor för vuxenlinjen vid ett privat gymnasium tjänstgör innehavaren av rektorstjänsten.

Vid ett gymnasiums vuxenlinje finns en rektorstjänst och lärartjänster. Lärartjänsterna är lektorstjänster vid vuxenlinjen.

För vuxenlinjen vid ett kommunalt gymnasium kan en sådan lärartjänst inrättas vars innehavare är skyldig att som en del av sin undervisningsskyldighet undervisa i gymnasiet. För vuxenlinjen vid ett privat gymnasium kan motsvarande lärarbefattningar inrättas.

7 kap.

Privata vuxengymnasier

23 §

För privata vuxengymnasier gäller förutom vad som stadgas i 29 § och 8 kap. i tillämpliga delar vad som sägs i 1 § 1 och 2 mom., 2 och 3, 8 — 18, 31 — 33 och 36 — 38 §§.

Om inrättande av privata vuxengymnasier gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 4 §. Tillstånd att inrätta privata vuxengymnasier kan beviljas finska medborgare eller registrerade finska sammanslutningar eller stiftelser.

För befattningar, tjänsteinnehavare och timlärare vid privata vuxengymnasier gäller i tillämpliga delar vad som i 29, 30, 30 a, 30 b, 32 a — 32 e, 33, 36 a, 36 b, 36 d, 36 g, 43 — 44 och 54 §§ gymnasielagen stadgas om gymnasiets tjänster, tjänsteinnehavare och timlärare. I fråga om disciplinära åtgärder och avhållande från tjänsteutövning gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om statens tjänstemän. Som tjänstemannanämnd fungerar en nämnd som tillsatts vid länsstyrelsen.

De uppgifter som i 36 a och 36 b §§ gymnasielagen stadgas i fråga om kommunen sköts vid privata vuxengymnasier av en direktion och de uppgifter som stadgas i 36 d § av ett organ eller en befattningshavare som tillförordnats i instruktionen för ett privat vuxengymnasium. En befattningshavare vid ett vux-

engymnasium kan med stöd av 30 § 1 mom. och 30 a § 1 mom. gymnasielagen överflyttas till en tjänst vid vuxengymnasiet, gymnasiet eller dess vuxenlinje, grundskolan eller någon annan läroanstalt endast om det inte finns någon lämplig befattning till vilken befattningshavaren kan överflyttas vid ett privat vuxengymnasium, gymnasium eller dess vuxenlinje, eller vid en skola som ersätter grundskolan, med samma huvudman.

24 §

Huvudmannen för ett privat vuxengymnasium skall tillsätta en direktion för förvaltningen av det privata vuxengymnasiet. Vad som i 6 § 1 mom. stadgas om de medlemmar som utses till direktionen kan även tillämpas på privata vuxengymnasier.

25 §

Ett privat vuxengymnasium skall ha ett reglemente som direktionen har godkänt. I reglementet bestäms om

- 1) vuxengymnasiets namn,
- 2) kommunen där vuxengymnasiet är beläget och undervisningsspråket,
- 3) förfarandet när det gäller anställning av rektor, lärare och övriga personal och deras rättigheter och skyldigheter,
- 4) organens och befattningshavarnas befogenheter och uppgifter samt
- 5) andra frågor som gäller verksamheten vid vuxengymnasiet och som direktionen anser vara behövliga.

Direktionen avgör ärenden som inte får delegeras till en befattningshavare vid ett kommunalt vuxengymnasium.

8 kap.

Finansiering

26 §

Huvudmannen för ett vuxengymnasium beviljas statsandel för vuxengymnasiets anläggningsprojekt och dess driftskostnader på det sätt som stadgas i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (705/92).

27 §

Om en studerande som i vuxengymnasiet genomgår grundskolans eller gymnasiets hela lärokurs, går i ett vuxengymnasium vars huvudman är en annan än den där studeranden

enligt befolkningsdatalagen (507/93) har sin hemkommun vid en tidpunkt som stadgas genom förordning, är studerandens hemkommun skyldig att på det sätt som stadgas i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet till huvudmannen för vuxengymnasiet betala den andel av vuxengymnasiets driftskostnader som hänför sig till studeranden.

Om en i 1 § mom. avsedd studerande vid ett kommunalt eller privat vuxengymnasium inte har någon hemkommun, skall till huvudmannen för vuxengymnasiet av statens medel betalas ett belopp som motsvarar statsandelen och hemkommunens betalningsandel.

9 kap.

Ändringssökande

28 §

Ändring i ett beslut som en kommunal myndighet har fattat i ett ärende som avses denna lag eller i förordning som utfärdats med stöd av den skall sökas enligt kommunallagen.

Ärenden som gäller en studerande och om vilka stadgas genom förordning skall, med avvikelse från 1 mom., sökas genom besvär hos länsstyrelsen inom 14 dagar från delfående av beslutet, med iakttagande i övrigt av vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Beslut som gäller godkännande av arbetsplanen får inte överklagas. Genom förordning kan dessutom stadgas att kommunala myndigheters beslut i ärenden som gäller studerande inte får överklagas.

29 §

Ändring i ett beslut som huvudmannen för ett privat vuxengymnasium eller en skolas organ och befattningshavare har fattat enligt denna lag eller förordning som utfärdats med stöd av den överklagas genom besvär hos länsrätten på det sätt som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

Med avvikelse från 1 mom. gäller om ändringssökande i fråga om disciplinära åtgärder mot rektor, lärare och timlärare samt avstängning av dem från tjänsteutövning vad som stadgas i statstjänstemannalagen (755/86).

Ärenden som gäller en studerande skall med avvikelse från 1 mom. överklagas genom besvär hos länsstyrelsen inom 14 dagar från

delfående av beslutet, iakttagande i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

Beslut som gäller godkännande av en arbetsplan får inte överklagas. Genom förordning kan stadgas att sådana beslut av skolans huvudman, ett organ eller en befattningshavare som även gäller andra frågor inte får överklagas.

30 §

Beslut som utbildningsstyrelsen och länsstyrelsen har fattat med stöd av denna lag eller förordning som utfärdats med stöd av den överklagas på det sätt som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Genom förordning kan stadgas att beslut av utbildningsstyrelsen eller länsstyrelsen i vissa frågor inte får överklagas.

10 kap.

Vissa stadganden

31 §

Förutom i den undervisning som ordnas i den egna läroanstalten kan en studerande i vuxengymnasiet delta i undervisning som ordnas av andra läroanstalter som hör till undervisningsministeriets eller något annat ministeriums verksamhetsområde enligt vad huvudmännen för läroanstalterna avtalar, om inte något annat följer av denna lag eller de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Studier som slutförts vid en annan läroanstalt kan godkännas som en prestation som motsvarar en eller flera kurser vid vuxengymnasiet. Studier som slutförts vid en annan läroanstalt kan godkännas även när huvudmännen inte har slutit ett samarbetsavtal som avses ovan.

Ett vuxengymnasium kan ordna undervisning för studerande vid de läroanstalter som avses i 1 mom. enligt vad huvudmännen för läroanstalterna avtalar, om inte annat följer av denna lag och de stadganden och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den. En studerande som deltar i undervisning som avses i detta moment räknas inte som studerande vid vuxengymnasiet.

32 §

I ett vuxengymnasium med försöksverksamhet och i ett som inleder sin verksamhet kan

avvikelse göras från stadgandena i denna lag enligt vad som stadgas genom förordning och undervisningsministeriet vid behov bestämmer.

33 §

Om bildningsbehovet kräver det, kan ett vuxengymnasium med undervisningsministeriets tillstånd även vara verksamt på annan ort än den där det är beläget.

34 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

11 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

35 §

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1994.

Genom denna lag upphävs lagen den 27 maj 1983 om kvällsgymnasier (478/83) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

36 §

När denna lag träder i kraft ändras kvällsgymnasierna till vuxengymnasier och gymnasiernas kvällslinjer till vuxenlinjer vid gymnasiet.

När denna lag träder i kraft ändras direktionerna för kvällsgymnasierna till direktioner för vuxengymnasierna och tjänsterna och befattningarna vid kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer till motsvarande tjänster och befattningar vid vuxengymnasierna och vuxenlinjerna vid gymnasiet.

När denna lag träder i kraft övergår de ordinarie tjänsteinnehavarna och befattningshavarna vid kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer till motsvarande tjänster och befattningar vid vuxengymnasierna och vuxenlinjerna vid gymnasiet och bibehåller de rättigheter och skyldigheter i anslutning till anställningsförhållande som de haft enligt den upphävda lagen om kvällsgymnasier.

En i 20 § lagen om kvällsgymnasier avsedd innehavare av en lärartjänst som när lagen om vuxengymnasier träder i kraft är verksam som rektor för ett gymnasiums kvällslinje övergår till den tjänst som rektor för vuxenlinje vid gymnasiet som inrättas eller utan hinder av 22 § i denna lag till att sköta motsvarande rektors uppdrag vid vuxenlinje. Förordnande för en innehavare av rektorstjänst att vara verksam som rektor för ett gymnasiums kvällslinje kan återkallas när det finns skäl därtill.

37 §

En läroplan som har utarbetats enligt de stadganden och bestämmelser som gällde när denna lag trädde i kraft gäller till dess en läroplan enligt 13 § har utarbetats.

38 §

Vad som i någon annan lag eller förordning stadgas om kvällsgymnasier och gymnasiernas kvällslinjer gäller i tillämpliga delar vuxengymnasiet och vuxenlinjerna vid gymnasiet.

Till dess något annat avtalas gäller i tillämpliga delar i fråga om de avtalsbaserade anställningsvillkoren för de tjänster, befattningar och timläraruppgifter som avses i denna lag vad som har avtalats eller bestämts i fråga om kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer.

Helsingfors den 22 december 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Undervisningsminister *Riitta Uosukainen*

